

Posudek oponenta DP

Hudební výchova na waldorfské škole – školní vzdělávací program

Jolana Reichertová

V úvodní kapitole diplomantka pojednává o integraci čtyř požadavků na vzdělávání v 21. století. Přibližuje proč je třeba ustoupit od tradičního chápání vzdělávání v našich školách a proč je nutné vidět poslání škol v širších vzdělávacích a výchovných relacích. K tomuto představuje zásadní materiál „Vzdělávání pro 21. století“ od mezinárodní komise USESCO z roku 1997. Celkem logicky a přehledně klade argumenty, proč je nutné jednotlivé pilíře akceptovat a na nich vystavět osobnost, ve které by se celoživotně prolínaly intelektové, citové, tvořivé, společenské a duchovní hodnoty. Naznačuje také závažné rozpory dnešního světa, které brání rozvoji uvedených ideálů - jsou to např. narušené mezilidské vztahy v mnoha sektorech výroby, služeb, destruktivní vliv medií apod.

Autorka s přehledem i odbornou kritičností hodnotí transfer iniciativy UNESCO do RVP ZV v České republice, naznačuje práci vykonanou Prof. Kotáskem i např. doc. Drábkem z UK v Praze. Od obecně proklamovaných cílů přechází ke klasifikaci pojmů klíčové kompetence v RVP ZV. K tomuto úkolu přistoupila tvořivě a kriticky. Analyzuje, jak se klíčové kompetence zaměřují ke vzdělávacím cílům a obráceně, jak se někdy i odchyľují. Vše je doloženo konkrétními příklady z odborných textů.

Diplomantka klade velký důraz na složky, které vedou k sebepoznávání dítěte, protože jen tak je možné pochopit druhé lidi. Tento aspekt totiž není v klíčových kompetencích dostatečně obsažen.

Otázka: Formulujte podrobněji důvody, proč se domníváte, že je to velmi podstatná záležitost pedagogické reformy?

Systematický a logický přístup spatřuji také v kapitole 1.2.2, která se zabývá otázkou, jak Hv přispívá k získávání klíčových kompetencí dítěte. Diplomantka k tomu využívá známé odborné literatury. Vážím si toho, že ani na okamžik nezapomíná na základní význam umění, kultury a hudby – totiž vést dítě k pochopení světa a sebe pochopení, protože jen tak se naučí svobodně rozhodovat a konat. To je podstatné a právě toto v klíčových kompetencích schází, což je závažným nedostatkem. Vždyť právě v tomto místě spočívá základní argument pro větší uplatnění hudby ve školství !! Diplomantka kritizuje autory RVP ZU, že neprosadili otázky, jakým způsobem hudba rozvíjí klíčové kompetence, ale že vyšli z obecné premisy RVP ZU a podle ní udělali výstupy (tím hudbu a její specifické možnosti utlumili a jaksi standardizovali, ona má ovšem výlučný význam). Ukazuje též na nedostatky v koncepci klíčových kompetencí mezi 1. a 2. stupněm škol. Odhalila totiž disproporce mezi prohloubenými cíly RVP ZU a konkrétním naplněním kompetencí (jen rozvoj hudebnosti a to je nedostatečné). ***Mohla by se k tomuto bodu diplomantka vyjádřit podrobněji? Dokázala by zformulovat jakési doplňky (příklady) pro 1. nebo 2. stupeň škol? (jak by si představovala konkrétní charakteristiku KK?)***

Těžištěm práce je postihnout vnitřní souvislosti všeobecně vzdělávacích cílů s cíly waldorfské pedagogiky ve vztahu k Hv. Jolana Reichertová přistupuje k tomuto úkolu velmi odpovědně a na základě dostupné literatury, kterou navíc srovnává a mnohde obohacuje o vlastní názory. Od komplexního hodnocení tří sedmiletí ve výchově a ve vzdělávání dětí se podrobněji zabývá druhým sedmiletím. Zaměřuje se na detaily, tj. k požadavkům na hudební vyučování. ***Podstatné jsou argumenty, proč je HV nezastupitelná v utváření osobnosti člověka, např. ve vztahu k výtvarným projevům nebo ostatním uměleckým projevům. Píše o tzv. duševní činnosti člověka středu. Jak chápete vztah mezi myšlením a vůlí z pohledu waldorfské pedagogiky a třeba Komenského pedagogiky?***

Autorka popisuje souvislosti tělesné, fyziologické, hudební a nadosobní (já a nad já). Bylo by zajímavé srovnání teorie R. Steinera a např. našeho vynikajícího psychologa Václava Příhody uváděné v jeho Ontogenezi lidské psychiky. Podle mých zkušeností získávají děti některé dovednosti již podstatně dříve než doporučuje R. Steiner. Například děti v předškolním věku bez problémů a s velkým zaujetím zpívají rytmicky správně a intonačně čistě písňe, jestliže žijí v podnětném hudebním prostředí. Nemusí zpívat písňe nebo popěvky založené na penatonickém základu (pro české prostředí je to poněkud neobvyklé), jak je to uváděno v doporučeních waldorfské školy. S většinou hudebních argumentů ovšem souhlasím, protože odpovídají praxi a odborným názorům hudebních vědců a pedagogů. Souvisí s procesy, které nazýváme např. dynamickým stereotypem, reflexní podstatou hudebních činností, interiorizací doprovázenou svalovými mikropohyby aj. Pro srovnávání hudebně ontogenetických souvislostí je užitečné, když diplomantka osvětluje pojmy R. Steinera a jeho pokračovatelů (rubikon, kvintová, terciová, kvartová naladění psychiky dětí v určitém vývojovém stupni)

Tato filozofie klade důraz na středovou polohu mezi tělem a duchem, která reprezentuje duševní život člověka. V tom spočívá základ, energetizující zdroj pro vývoj osobnosti. Prosím o krátké osvětlení této triády.

K některým uvedeným názorům bych chtěl podotknout, že např. nácvik písňe je vhodné uskutečňovat v souladu rytmu a melodie a nikoli zvlášť. Neplatí také, že mollové citění se utváří až na základě durového citění. Nemusíme se také bát doprovázet písňe harmonickým doprovodem. Děti mohou už i v předškolním věku vytvářet soubory, kde ve skupinkách uplatňují rytmus, pulzaci, metrum, různé obstináttní doprovody písni. Česká Orffova škola od P. Ebena a I. Hurníka je toho vynikajícím dokladem. Důležité je, aby klíčové kompetence respektovaly psychické znaky a úroveň vnímání a vycházely i z dětského světa hodnot. Návrh utváření předmětu Hv do ŠVP waldorfských škol je pečlivě rozpracován do komplexních klíčových kompetencí od 1. do 9. ročníku.

V závěru diplomantka zhodnotila pracovní hypotézy. Důležité je, že výstupy v RVP ZV jsou dostatečně široké a jsou též vhodné pro Hv ve waldorfských školách. Rovněž očekávané výstupy vzdělávacího oboru Hv mají činnostní charakter a waldorfská pedagogika je může tvořivě uplatnit ve svém výchovném vzdělávání.

Odborné analýzy, srovnávání, schopnost dedukcí do roviny praxe, širě prostudované literatury- to vše poukazuje na rozhlednou osobnost diplomantky, která má ucelený názor na zvolenou problematiku, výborně se v ní orientuje, věří ji. Práci chápu jako velmi užitečnou. Je stylisticky hodnotná, bez gramatických nedostatků. **Hodnotím ji známkou výborně.**

doc. PaedDr. Miloš Kodejška, CSc.
katedry hudební výchovy PedF UK v Praze